

ROČNÍK 2

Číslo 1 Január 2010

SPEKTRUM

MESAČNÍK INTEGROVANÉHO ODBOROVÉHO ZVÄZU

Z obsahu:

- Ako darovať 2% zo zaplatenej dane... /s. 2 • Zbierka zákonov /s. 3
 • Sociálno-ekonomické dopady globálnej krízy... /s. 4 • Európsky rok boja proti chudobe /s. 6 • 120 výročie OS STAVBA ČR a Stavebníka /s. 7

ROK 2009 JE ZA NAMI, KRÍZA VŠAK PRETRVÁVA

Utíchlí petardy, zmlkli výbuchy neviazanej radosti a osláv konca uplynulého roka. Ako keby ani kríza nebola. Ľudia sa zabávali, niektorí ako odtrhnúť z reťaze a žiaľ nepoučiteľní, spontánne a možno aj v úprimnej predstave, že všetko zlé je už s posledným dňom zlého roka preč. Po celosvetovom karnevale však nastali bežné dni s bežnými starosťami bežných občanov. Rok predchádzajúci sa teda, povedané športovou terminológiou, prešpuroval do roka nového a v tomto tempe sa občan, zamestnanec, odborár nestihne ani poriadne zotaviť zo šokov, ktoré mu toto turbulentné obdobie prinieslo. Otočme preto kalendár a opäť sa staňme realistami s nohami na pevnej zemi.

Kto by si bol pomyslel pred tromi-štyrmi rokmi, že integrácia odborov zapadne do najhoršieho obdobia, ktoré svorne všetci označujú ako za najťažšiu globálnu finančnú, hospodársku a sociálnu krízu aká kedy postihla ľudstvo v moderných dejinách. Na sklonku roka 2008, keď po trojročnom úsilí úspešne zavŕšiť proces integrácie troch odborových zväzov sa pozornosť viac upriamovala na finále, sme si akosi nevyšimľi, že okrem toho nášho procesu, procesu integrácie, prebiehajú v ekonomike, hospodárstve a sociálnej sfére aj iné procesy, ktoré nás mali v blízkej budúcnosti tvrdo zasiahnuť.

Na prvom Sneme IOZ 23. apríla 2009, kde celkom pochopiteľne rezonovali dozvuky úspešnej integrácie, sa popri hodnotení tohto procesu už objavili prvé, možno nesmelé varovné signály, že prointegračné predstavy a pointegračné predsavzatia bude potrebné korigovať a razantnejšie sa venovať prejavom dopadov globálnej krízy, ktorá postupne mlela takmer všetko a takmer všetkých, ktorých mala v epicentre. Zdôraznil to aj predseda odborového zväzu D. Barčík, ktorý v prednesenej správe upozornil, že „sňahou Integrovaného odborového zväzu a KOZ SR je eliminovať dopady krízy na zamestnancov a našich členov“. Od tej chvíle sa v orgánoch odborového zväzu a jeho štruktúrach stalo tak povediac „denným chlebičkom“ zhromažďovať, analyzovať a evidovať krízové prejavy v pôsobnosti odborového zväzu a tiež prijímať nevyhnutné opatrenia na zmiernenie jej vplyvu na členov a zamestnancov. Aj preto sa odborový zväz ako súčasť KOZ SR stal účastníkom *Memoranda o spolupráci pri riešení dopadov krízy...* (SPEKTRUM č.2/2009).

Napriek týmto, takpovediac navyše problémom, sa odborový zväz plne pridŕžoval sformulovaných uznesení a úloh na svojom prvom zjazde, postupne organizoval svoju činnosť tak, aby najmä v základných organizáciách členovia čo najmenej boli obmedzovaní pri realizácii svojich

Gabriel Dudinský, tak si myslím...

odborárskych predsavzatí a zámerov. Nebolo to ľahké a nie vždy sa podarilo tento cieľ dosiahnuť. Aj na druhom Sneme IOZ 26. novembra 2009 dominovala téma krízy, čo zvýraznila prednesená správa konštatovaním (okrem iného): „Integro-

vaný odborový zväz sa stal jedným z prvých, ktorého odvetvia pocítili dopady globálnej krízy najviac, spolu s automobilovým priemyslom“. Malo to bolestivý dopad najmä na členskú základňu, čo konštatovala aj správa snemu: „stratili sme 4950 členov, čo je viac ako 21,7 %“. Koncoročné údaje ešte nie sú k dispozícii, ale ten údaj bude zrejme ešte krutejší.

Precitli sme do tvrdej reality a vieme, že pomoc musíme hľadať predovšetkým sami u seba. Ani tento rok, rok 2010 nebude milosrdnejší, nedaruje nám nič bez toho aby sme si to nevybojovali. Prvé tohoročné štatistické ukazovatele vystríhajú: na Slovensku je 12,7 % nezamestnanosť (335 490 tisíc nezamestnaných), nezamestnanosť ešte údajne bude rásť. Zamestnávateľia zatiaľ vyčkávajú a potácajú sa medzi rôznymi zaručenými analytickými odhadmi a správami, od ktorých snád očakávajú zázraky. Našťastie hromadné prepúšťania už nie sú tak masívne, ba podľa tvrdení informačných médií už nie sú vôbec. Nuž ale veď to poznáte, nie raz už naše ostražité médiá zaperlili.

Už bolo konštatované, že celý uplynulý rok sa ekonomika, hospodárstvo a tiež aj sociálny sektor ocitli v ťažkej kríze. Kríza odkrojila aj z predsavzatí a opatrení vyplývajúcich z programu vlády, narušila viaceré sociálne projekty orientované na občana. Zámery budovať silný sociálny štát mu-

sia byť za pochodu korigované a mnohé dobré myšlienky ostávajú bez efektu, na ktorý ľudia netrpezlivo čakajú bez toho, aby chápali súvislosti. Skrátka, sľúbil si, splní, daj... A tých, ktorí bez vlastného pričinenia očakávajú štátne zázraky je stále dosť. Načahujú ruky po čomsi čo samé nepadá z neba stávajú sa použiteľným nástrojom pre tých, ktorí v teple a dostatku svojich straníckych kabinetov striehnu na svoju príležitosť. Zdá sa, že aj kríza, čo ako krutá, vyhovuje vyvoleným. Ešte sa nestažoval žiadny politik, žiadny štátny úradník vyššieho rangu, žiadne parlamentné eso, žiadny podnikateľ privatizácie na domáci spôsob, že ostal bez práce, že poberá podporu, nebudaj je sociálne odkázaný. A tiež nie je známe, že by na kandidátkach do veľkých volieb bol človek chudobný. Tie sú v tomto roku, bude čo porovnávať a najmä budeme vidieť ako kríza zasiahla do volebného folklóru, do kortesačiek a aký guláš sa bude podávať.

Nuž teda ako v roku 2010? Jednoznačné recepty nie sú. Stratégia a taktika odborového zväzu je určená uceleným programom, stanovami a ďalšími koncepčnými dokumentami, ktoré umožnili vybudovať také organizačné štruktúry, vzťahy a väzby, ktoré pomáhajú realizovať dlhodobé i krátkodobé ciele, predovšetkým tie, ktoré určil prvý zjazd IOZ 12. decembra 2008. Musíme si však všetci uvedomiť, že akcioskopnosť odborových štruktúr nemôže byť založená iba na strnulom aplikovaní programových tiež schválených zjazdov, ale predovšetkým na ich tvorivom rozvíjaní, pružnom a efektívnom korigovaní v reálnom prostredí a čase. K tomu je potrebné vybudovať kvalitné informačné zázemie s bezporuchovými a rýchlymi spätnými väzbami medzi jednotlivými článkami zväzu a členmi základných organizácií. Tu možno tkvie problém dneška...

Nový organizačný model, ktorý je uplatňovaný v IOZ, niektoré odborové zväzy v ére samostatnosti nemali. Rozhodujúcou zložkou sú základné organizácie a ich členské schôdže. Kľúčovou organizačnou úrovňou, miestom prvého kontaktu s nimi sú regionálne pracoviská pôsobiace v konkrétnom územnom regióne. Prostredníctvom tejto organizačnej úrovne sa získava a zovšeobecňuje poznanie členov odborov a zamestnancov na vývoj spoločnosti, na reálny výkon odborovej politiky na úrovni republiky, regiónu, firiem a podnikov a zabezpečuje sa spätná väzba. Takýto pohľad na skvalitnenie vnútorného života odborového zväzu netreba vnímať ako receptúru na všetky činnosti vo zväze. Zmyslom je umožniť rýchle a pružné vnímanie a zovšeobecnenie poznania a skúseností členov ako aj ich postupné uplatňovanie v celozväzovej praxi.

Z ROKOVANIA SNEMU KOZ SR

V závere uplynulého roka rokoval v Bratislave Snem Konfederácie odborových zväzov SR. Delegáti z 31 odborových zväzov, ktoré sú v súčasnosti združené v Konfederácii sa sústredili na činnosť odborovej centrály od jej marcového snemu. Pozornosť venovali najmä vnútroodborovým témam. Na sneme si pripomenuli aj 17. november 1989, ktorým sa začala etapa kvalitatívnych zmien v existencii slovenskej spoločnosti a ktoré sa v mnohých smeroch a oblastiach dotkli aj členov odborov. Pri tejto príležitosti prezident KOZ SR pripomenul: „V tomto období si jasnejšie uvedomujeme, čo všetko by malo byť ináč, čo všetko chceme a musíme opraviť vo vývoji našej spoločnosti za posledných dvadsať rokov. Uvedomujeme si, že odbory sú a budú jej neoddeliteľnou súčasťou. Som presvedčený o tom, že aj slovenské odbory prispedia svojou hrivnou v prospech zlepšenia súčasného stavu. Prvoradým predpokladom toho je, že sa naprávaním chýb a nedostatkov začnú od seba.“ Prvé kroky má Konfederácia už za sebou. Rozšírila sa integrácia odborových zväzov, vytvorením regionálnych rád sa usiluje zlepšovať podmienky pre aktivizáciu odborov v krajoch a okresoch.

Na rokovaní Snemu KOZ SR tiež odzneli fakty o negatívnych dopadoch globálnej hospodárskej a finančnej krízy na vývoj Slovenska, so zdôraznením, že táto prerastá do krízy sociálnej. Spolu s poklesom ekonomiky stúpala v uplynulom roku nezamestnanosť, ktorá najmä v súvislosti s hromadným prepúšťaním dosiahla 12,5 % úroveň. Podľa toho čo na sneme zaznelo, najväčší dopad na zamestnanosť bol v strojárskom priemysle, stavebníctve, poľnohospodárstve, v potravinárskom, chemickom priemysle a obzvlášť v textilnom a odevnom priemysle. Toto samozrejme malo negatívny dopad tiež na členskú základňu odborov, ktorá následne zaevidovala ďalší úbytok členov. Konfederácia v tejto súvislosti vyšla členom a zamestnancom v ústrety vydaním publikácie *Paragrafy do krízy*. Tento materiál poskytuje základný prehľad o jednotlivých konkrétnych situáciách, ktoré môžu postihnúť zamestnancov v období globálnej krízy.

Správa o činnosti predložená na sneme okrem iného uvádza, že Konfederácia v priebehu pol roka absolvovala množstvo rokovaní s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR v snahe hľadať zrodu na potrebu predĺženia obdobia poskytovania dávok v nezamestnanosti zo 6 na 8 mesiacov, na skrátenie podmienky poskytovania dávok z troch na dva roky ako aj na zrušenie podmienky 1,2 násobku životného minima na predčasný dôchodok.

Hlavnou úlohou pre Konfederáciu, ako to vyplývalo z rokovania jej snemu, je eliminácia negatívnych dopadov všeobecnej krízy na členov, zamestnancov a tým aj na ich rodiny. Medzi najdôležitejšie riešenia podľa predstaviteľov najväčšej odborovej centrály je budovanie a rozvoj vzdelanostnej spoločnosti. Jej podstatou je, že ide o užitočnú a efektívnu podporu rozvoja pozi-

tívnej podstaty človeka. Odhady odborníkov poukazujú, že ešte stále asi 40 % zamestnancov nemá odborné vzdelanie pre výkon svojho povolania. Odbory preto považujú celoživotné vzdelávanie za jednu z najdôležitejších dlhodobých priorit hospodárskej a sociálnej politiky.

V správe o činnosti boli prezentované aj takmer nekonečné vyjednávania o podobe minimálnej mzdy na rok 2010. Požiadavky odborov sa opierali predovšetkým o zákon 663/2007 Z.z., § 8 odst. 2, na základe ktorého podľa valorizačného mechanizmu mala minimálna mzda vzrásť o 8,1 %, ale aj o fakty a cieľ znižovania percenta chudoby na Slovensku. V súčasnosti je na Slovensku podľa Štatistického úradu až 11 %, t.j. 600 tisíc obyvateľov na úrovni chudoby. Aj preto je podľa odborárov minimálna mzda nielen ekonomická ale aj sociálna, ktorá pôsobí ako jeden z nástrojov znižovania regionálnych rozdielov na Slovensku. Na sneme bolo zdôraznené, že „nemôžeme zatvárať oči nad tým, že viacerí zamestnávateľia by radi podnikali v takých podmienkach ako v niektorých krajinách tretieho sveta...“ Rovnako náročnú cestu absolvovali odborári aj v súvislosti s novelou zákona o kolektívnom vyjednávaní, ktorej nedávne schválenie (SPEKTRUM č.8/2009) tiež predchádzalo množstvo rokovaní na najrôznejších úrovniach. Hoci názory na túto novelu sa rôznia, faktom je, že cieľom bolo zjednodušiť a urýchliť proces extenzií kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa. Opodstatnenie tohto kroku ukáže až prax nasledujúcich mesiacov.

V súvislosti s rokom 2010 sa Konfederácia odborových zväzov SR bude, v nadväznosti na programové tézy prijaté na minuloročnom zjazde, orientovať na tieto úlohy: predovšetkým na akceptáciu primeranej štátnej zadĺženosti pri financovaní investičných programov do infraštruktúry, ktoré sú základom dlhodobého sociálno-ekonomického rozvoja. Ide najmä o udržateľnú bytovú výstavbu orientovanú na rozvoj na rozvoj sociálneho bývania a podporu výstavby nájomných bytov na posilnenie mobility pracovnej sily. Ide tiež o orientáciu vidieckeho obyvateľstva smere zabezpečenia produkcie kvalitných biopotravin, remeselných a iných výrobkov. Ďalej sa Konfederácia chce orientovať na podporu vývozu investičných celkov na svetové trhy, ktorých nositeľmi budú slovenské firmy. Dôležitou úlohou pre rok 2010 podľa odborárov je prehodnotenie účinnosti nástrojov aktívnej politiky trhu práce. Konkrétne to znamená pripraviť návrh na nastavenie odvodov na poistenie v nezamestnanosti a presadzovať programy dlhodobého investovania do vzdelávania, získavania nových zručností a školení zameraných na zvyšovanie produktivity práce podľa skutočných potrieb trhu práce.

Zdroj: KOZ SR, -gd-

Ako darovať 2 percentá zo zaplatenej dane a ako ich použiť

Integrovaný odborový zväz opätovne ako v minulom roku splnil zákonom stanovené podmienky prijímateľa podielu zaplatenej dane a je zaregistrovaný v notárskom centrálnom registri určených právnických osôb na prijímanie 2 % podielu zaplatenej dane z príjmu za zdaňovacie obdobie roku 2009.

V prvom roku realizácie poukázali na IOZ 2 percentá odviedenej dane za rok 2008 viaceré základné organizácie, ktoré ich následne použili, napr. Dopravný podnik Bratislava, a.s. každoročne pre deti svojich členov realizuje športovo-rekreačné pobyty v letných táborech; Odvoz a likvidácia odpadu a.s. Bratislava a Banskobystrická Regionálna správa ciest, a.s. Veľký Krtíš

poskytli svojim členom sociálnu výpomoc; Regionálna správa a údržba ciest Topoľčany a.s. zorganizovala rehabilitačno-liečebné procedúry pre svojich členov; ECCO Slovakia a.s. Martin použil finančné prostriedky na školenie.

Obdobne ako v predchádzajúcom roku je možnosť aj v roku 2010 poukázať prostredníctvom daňového úradu 2 % zaplatenej dane za rok 2009 na **Integrovaný odborový zväz**.

Odved' 2 % dane odborom – odbory pomôžu Tebe!

Každá fyzická osoba – daňovník, ktorá zaplatila daň z príjmov fyzických osôb minimálne v sume 100,- Sk za rok 2009 a nemá daňové a poisťné nedoplatky, môže poukázať 2 % svojej dane na Integro-

vaný odborový zväz, ktorý v zmysle schválených Zásad použitia podielu zaplatenej dane zamestnanca, následne finančné prostriedky refunduje ZO IOZ.

Odkedy a dokedy môžeš poskytnúť daň? – od konca februára do 30. apríla 2010

Ako poskytnieš svoju daň? – podpíšeš tlačivo **Vyhlásenie** o poukázaní 2 % podielu zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby a súčasne priložíš **Potvrdenie** o zaplatení dane z príjmov zo závišej činnosti a doručíš na daňový úrad v mieste svojho bydliska.

Podrobnejšie informácie budú všetkým ZO IOZ priebežne oznamované v mesačníku IOZ -SPEKTRUM.

G. Krchňáková

Zbierka zákonov č. 574/2009

574

Z Á K O N

z 2. decembra 2009,

ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“) bol predložený ako iniciatívny návrh. Dôvodom na predloženie návrhu zákona sú nasledujúce skutočnosti:

Európska komisia dňa 23. marca 2009 doručila Stálemu zastúpeniu SR pri EÚ v Bruseli formálne oznámenie v konaní č. 2008/4420 o porušení Zmluvy o ES podľa článku 226 vo veci nesprávnej transpozície Smernice Rady 97/81/ES z 15. decembra 1997 týkajúcej sa rámcovej dohody o práci na kratší pracovný čas, ktorú uzavreli UNICE, CEEP a ETUC do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky. Týka sa to najmä doložky 4 rámcovej dohody tvoriacej prílohu k smernici o zásade nediskriminácie z dôvodu práce na kratší pracovný čas a absencie ustanovenia obsahujúceho definíciu porovnateľného pracovníka na plný úväzok v právnych predpisoch. Keďže Európska komisia nesúhlasila s argumentami SR, doručila Stálemu zastúpeniu Slovenskej republiky pri EÚ v Bruseli 23. marca 2009 formálne oznámenie v konaní č. 2008/4420 o porušení Zmluvy o ES podľa čl. 226 vo veci nesprávnej transpozície Smernice Rady 97/81/ES z 15. decembra 1997 týkajúcej sa rámcovej dohody o práci na kratší pracovný čas, ktorú uzavreli UNICE, CEEP a ETUC do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky.

Súčasne Európska komisia listom zo dňa 13. marca 2009 požiadala Slovenskú republiku o vyjadrenie k transpozícii Smernice Rady 1999/70/ES z 28. júna 1999 o rámcovej dohode o práci na dobu určitú, ktorú uzavreli ETUC, UNICE a CEEP, najmä čo sa týka zásady rovnakého zaobchádzania, definície porovnateľného zamestnanca a výnimiek ustanovených v § 48 ods. 6 Zákonníka práce.

Zmeny v § 58 Zákonníka práce sa navrhujú v súlade so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/104/ES o dočasnej agentúrnej práci. Navrhované zmeny vychádzajú z účelu smernice o dočasnej agentúrnej práci, ktorým je zabezpečiť ochranu dočasných agentúrnych zamestnancov a zlepšiť kvalitu dočasnej agentúrnej práce.

Schválený návrh zákona nebude mať dopad na štátny rozpočet, rozpočty obcí a rozpočty vyšších územných celkov. Dopady návrhu zákona sú vyjadrené v doložke o posúdení vplyvov.

Zákon je v súlade s Ústavou SR a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, s právom Európskych spoločenstiev a právom Európskej únie.

Zákon nadobúda účinnosť 1. marca 2010.

Zdroj: Dôvodová správa, G. Dudinský

AKÉ JE NAŠE PRACOVNÉ PRÁVO

Právna ochrana zamestnanosti na Slovensku v uplynulých rokoch stúpala. Podľa Inštitútu finančnej politiky ministerstva financií to potvrdzuje prieskum Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD), podľa ktorého sa index ochrany zamestnanosti na Slovensku zvýšil z 1,7 bodu v roku 2003 na 2,1 bodu v roku 2008 na škále od nula po šesť bodov. „Za rastom stojí najmä striktnjšie regulácia dočasných pracovných úväzkov. Podmienky pri stálom pracovnom pomere a kolektívnom prepúšťaní sa od roku 2003 takmer nezmenili.“ To konštatuje správa zmienenej inštitútu. Striktnosť ochrany zamestnanosti je však naďalej pod priemerom krajín OECD, čo vraj vytvára relatívne priaznivé podnikateľské prostredie v oblasti trhu práce. Aj toto uvádza správa. Slovensko sa v porovnaní striktnosti ochrany zamestnanosti umiestnilo v minulom roku na 14. pozíciu z 30 členských krajín OECD. Znamená to, že takmer polovica krajín organizácie má menej striktnú ochranu zamestnanosti. Medzi krajiny s najnižšou ochranou zamestnanosti patria anglosaské krajiny ako USA a Veľká Británia, zatiaľ čo najvyššiu ochranu zamestnanosti majú krajiny kontinentálnej Európy ako Francúzsko a Španielsko.

Firmy pri výpovediach často zastrávajú ľudí

Slovenskí zamestnanci sa pri ukončovaní pracovného pomeru mnohokrát nechajú „zahnať do kúta“. Súvisí to najmä s neznalosťou zákonov či so slabšou vyjednávacou pozíciou. Podľa niek-

torých zdrojov z oblasti daňovníctva „riadna výpoveď sa v praxi často obchádza inštitútom dohody o skončení pracovného pomeru, keď väčšina zamestnancov dopadne horšie“. Slovensko má pritom, tak ako uvádza predchádzajúci príspevok, jednu z najlepších legislatív pokiaľ ide o ochranu zamestnanca. Je postavená síce na rovnakých základoch ako v iných krajinách Európskej únie, no na rozdiel od iných štátov vyžaduje odôvodnenie výpovede. To najmä v čase krízy komplikuje situáciu aj pre zamestnancov. Firmy sa totiž v dôsledku toho v mnohých prípadoch snažia zákon „zľahka“ obchádzať.

A ako to vyzerá okolo nás? **Dáni prepúšťajú ľudí kedykoľvek.** Na Slovensku zo zákona platí, že ak chce dať zamestnávateľ výpoveď zamestnancovi svoje rozhodnutie musí odôvodniť a zamestnanec o tom musí byť upovedomený. Aj samotné dôvody stanovuje zákon. Od 1. marca 2010 to bude platiť aj v prípade, ak zamestnanec pracuje menej ako 15 hodín týždenne, pričom napríklad v USA, či Belgicku alebo Írsku platí, že zamestnávateľ nemusí svoje rozhodnutie vôbec zdôvodniť. No musí to zamestnancovi vykompenzovať vyšším odstupným.

Porovnávať sa môžeme iba s Čechmi. Podľa niektorých právnikov je v súčasnosti najčastejším dôvodom prepúšťania nadbytočnosť zamestnania. Častými chybami zamestnávateľov je to, že neponúkajú ľuďom kratší pracovný čas alebo inú vhodnú prácu, aj keď na to nárok majú. Kým u nás má zamestnanec nárok na výpovednú lehotu dva alebo tri mesiace, stáva sa, že mnohí zamestnávateľia „pošlú“ svojho človeka domov

už po prvom mesiaci. Ak je zamestnanec vo firme dlhšie ako päť rokov, má nárok na trojmesačné odstupné.

Úplne porovnateľný systém s tým našim je iba v Česku, čo je pochopiteľné. V ostatných krajinách je však dĺžka výpovedných lehôt rôzna. A podobne je to aj s odstupným. Rakúsko, Španielsko či Taliansko používajú na výpočet odstupného rôzne vzorce. Nemecko, Nórsko, Švédsko ani Írsko nemajú právny nárok na odstupné, je zvyčajne dohodnuté v pracovnej alebo kolektívnej zmluve. Toto nás najviac odlišuje od týchto krajín.

Trochu z európskej legislatívy

Dánsko: ak ľudia pracujú pre jednu firmu viac ako 9 rokov, výpovedná lehota je 6 mesačná nárok na odstupné vzniká po 12 odpracovaných rokoch

Nemecko: výpovedná lehota je aj v skúšobnej dobe

Nórsko: čím vyšší vek zamestnanca, tým dlhšia výpovedná lehota

Taliansko, Belgicko: s odstupným je vyplácaná aj peňažná náhrada

Írsko: ak tak stanoví zmluva, odstupné je aj dvojročné

Rakúsko: zamestnanci si na svoje odstupné sporia do fondu

Belgicko: úradníci a robotníci majú rôznu výpovednú lehotu

Podľa <http://hnonline.sk> pripravil G. Dudinský

SOCIÁLNO-EKONOMICKÉ DOPADY GLOBÁLNEJ FINANČNEJ A HOSPODÁRSKEJ KRÍZY NA VÝVOJ HOSPODÁRSTVA SR V ROKU 2009

V závere uplynulého roka orgány KOZ SR prerokovali zaujímavú Situačnú správu o sociálno-ekonomických dopadoch globálnej finančnej a hospodárskej krízy na vývoj hospodárstva SR v roku 2009 ako iniciatívny materiál vypracovaný pracovníkmi úseku HPSP KOZ SR. Z tejto situačnej správy bol redakčne spracovaný skrátenej informačný produkt, ktorý SPEKTRUM uverejňuje na nasledujúcich stránkach. Celá situačná správa bude uverejnená na internetovej stránke odborového zväzu.

1. Príčiny, prejavy a vývojové tendencie globálnej finančnej a hospodárskej krízy v medzinárodnom kontexte.

Obdobie zásadných rozhodnutí, ktoré viedli k vzniku globálnej finančnej a hospodárskej krízy možno zaradiť až do 60-tych rokov minulého storočia. Práve vtedy proces zhodnocovania kapitálu narazil na ekologickú bariéru a z produktívnej priemyselnej výroby sa kapitál orientoval predovšetkým na parazitné finančné a menové špekulácie. V nasledujúcich rokoch neexistovali takmer žiadne bariéry regulujúce pohyb finančného kapitálu, vrátane jasných pravidiel určujúcich výšku úrokových sadzieb. To prinieslo so sebou veľmi závažné spoločenské problémy, ktoré sa prelínajú celým svetom. Dôsledkom cielavedomého uvoľnenia kapitálových trhov bola „nová ekonomika“, ktorá začala v období tzv. „reaganomiky a tatcherizmu“. Začalo platiť nepísané pravidlo *kto ovláda obeh peňazí, ten ovláda priamo alebo nepriamo všetko*.

Vo svete globálnych financií začína platiť základný zákon finančnej oligarchie na základe ktorého maximalizácia zisku sa spája s maximalizáciou moci. Zhodnocovanie finančného kapitálu má celosvetový charakter. Finančná kríza ovplyvnila celkový makroekonomický vývoj, v globálnej ekonomike začal klesať dopyt čoho následkom je recesia celosvetovej ekonomiky. Ekonomika bola ponechaná na vlastný vývoj podľa neoliberalného modelu. Sme svedkami toho, že najmä finančné krízy nie sú dostatočne predikovateľné. Finančnú krízu v USA možno vnímať ako dôsledok politiky bánk, pričom spúšťacím mechanizmom bol boom na realitnom trhu. Ceny nehnuteľností neboli v súlade so stavebnými nákladmi a rentami z nehnuteľností. Federálny rezervný systém nereagoval na túto skutočnosť zvýšením úrokových sadzieb, čo malo za následok zvyšovanie deficitu štátneho rozpočtu USA. Súčasne sa na finančnom trhu objavili rádioaktívne deriváty

a spolu so zistením nízkej miery úspor obyvateľstva globálna kríza prepukla.

2. Charakteristika dopadov globálnej finančnej a hospodárskej krízy na ekonomiku Slovenska z pohľadu zvýšenia sociálneho zaťaženia štátneho rozpočtu a možných rizík sociálneho napätia v spoločnosti.

Je zrejmé, že globálna kríza citeľne zasiahla aj Slovensko, ktorého ekonomika je malá a otvorená práve globálnym ekonomickým vplyvom. Je exportne orientovaná, najmä cez automobilový a elektrotechnický priemysel. Pokles dopytu po týchto produktoch sa výrazne premieta do výkonnosti ekonomiky. Od druhej polovice roka 2008 sa negatívne tendencie globálnej finančnej a hospodárskej krízy začali negatívne premietať do ukazovateľov reálnej ekonomiky vyspelých krajín. Medzi prvé príznaky sa zaradili výrazné poklesy stavebných objednávok. Ku koncu roka 2008 mnohé krajiny zaznamenali výrazné prepady priemyselnej produkcie a zahraničného obchodu. Väčšina rozvinutých ekonomík sa dostala do recesie a rozvíjajúce sa ekonomiky zaznamenali výrazný pokles ekonomickej aktivity. V tejto súvislosti treba poznamenať, že slovenská ekonomika v priebehu posledných dvadsať rokov prešla viacerými transformačnými procesmi, ktoré významne zasiahli do spoločenského a ekonomického života krajiny.

V októbri a novembri 2008 sa však už objavovali správy o problémoch v podnikoch, ich potrebnej ďalšej reštrukturalizácii a prepúšťaní pracovníkov. Začiatkom roka 2009 sa situácia začala ešte viac dynamizovať. Zatiaľ nedošlo k významným zmenám v jednotlivých odvetviach ekonomických činností, ale reštrukturalizácia najviac postihla strojársky a automobilový priemysel. Ani nie tak hlavné výrobné podniky ako ich subdodávateľské firmy. Podniky čoraz častejšie oznamovali prepúšťanie zamestnancov, vrátane nahlasovania hromadného prepúšťania. Počet osôb, ktorých sa týkalo hromadné prepúšťanie za prvých deväť mesiacov roka 2009 dosiahol 40 839. Uvedený stav mal dopad nielen na zahranično-obchodnú bilanciu ale tiež bilanciu štátneho rozpočtu a verejných výdavkov krajiny. V snahe zmierniť tieto dopady na hospodárstvo a obyvateľov Slovenska vláda po konzultáciách so sociálnymi partnermi prijala koncom roka 2008 a začiatkom roka 2009 niekoľko balíčkov protikrizových opatrení, ktoré sa postupne realizujú v praxi. Okrem týchto balíčkov bol prijatý celý rad dokumentov prierezového charakteru, ktorých

cieľom bolo zabezpečiť udržateľný rast Slovenska. Ide predovšetkým o záväzok vyplývajúci z členstva v Hospodárskej a menovej únii z ktorého vyplývala povinnosť spracovávať konvergenčné programy, ktoré boli postupne nahradené Programom stability na roky 2008-2010, ďalej o implementáciu „Národného programu reforiem“ a „Modernizačného programu Slovensko 21“ a tiež o prípravu „Dlhodobej vízie rozvoja slovenskej spoločnosti do roku 2030“.

3. Verejné financie a sociálna kohézia – záruka sociálnej súdržnosti.

Vzhľadom na skutočnosť, že finančná kríza sa v prípade Slovenska stala krízou ekonomickej, sprevádzanou vysokým rastom nezamestnanosti a znižovaním nárastu miezd, vláda reagovala na daný stav prehodnotením fiškálnych cieľov štátneho rozpočtu, vrátane opatrení orientovaných na udržanie stability verejných financií. Rozpočtové problémy sa vďaka dopadom ekonomickej krízy stali viac viditeľné, aj keď problematika udržateľnosti bilancie príjmov a výdavkov verejných financií v sociálnej oblasti je problém dlhodobý. Aj v období hospodárskeho rastu 2004-2008 nebol systém príjmov a výdavkov sociálneho poistenia správne nastavený. Slovensko potrebuje stabilnú a dlhodobo funkčnú príjmovú a výdavkovú sústavu verejných financií, ktorá najmä v oblasti sociálneho poistenia nemôže tvoriť deficit v období hospodárskeho rastu a mala by byť pre väčšinu obyvateľstva vnímaná ako spravodlivá.

Základná otázka znie: za akých podmienok hospodárskeho rastu sa dá dosiahnuť nulový deficit verejných financií v oblasti sociálneho poistenia alebo ako nastaviť výšku jednotlivých odvodov, aby nedošlo ku kolapsu systému sociálneho zabezpečenia. Z vývoja daňového a odvodového zaťaženia, ktoré tvoria jeden celok je zrejmé, že cesta trvalého znižovania daňových a odvodových kvót povedie skôr či neskôr ku konfliktom so záujmami väčšiny obyvateľstva ale aj súkromného kapitálu a je v rozpore s proklamovaným upevňovaním atribútov sociálneho štátu. Udržanie zodpovednej makroekonomickej politiky a doladenie – nie zvrátenie – realizovaných štrukturálnych reforiem bude v čase pretrvávajúcej hospodárskej a finančnej krízy podstatne dôležitejšie.

Napriek prijatým opatreniam kľúčovou otázkou ostáva vývoj verejných financií. Sústava verejných financií v systéme sociálneho poistenia má tendenciu k deficitu, ktorý sa

v nasledujúcich rokoch bude prehlbovať. Jedným z problémov rozpočtovej politiky v nasledujúcich rokoch bude to, že bežné príjmy rozpočtu nebudú schopné zabezpečiť bežný chod ekonomiky. Len v oblasti sociálneho poistenia, ktoré je súčasťou verejných financií nie sú vykryté transformačné náklady reformy dôchodkového poistenia vo výške minimálne 5 980 mil. eur.

Podľa EUROSTATU patrí Slovensko medzi krajiny s veľmi nízkou minimálnou a priemernou mzdou. Tam dostupné informácie za rok 2008 uvádzajú, že SR sa nachádzala na 23 pozícii v poradí od najvyššej po najnižšiu sumu minimálnej mzdy spomedzi 27 krajín EÚ. V rokoch 2007 a 2008 bol medziročný rast priemernej i minimálnej mzdy vyšší ako rast miery inflácie. Toto možno síce hodnotiť pozitívne, na druhej strane však v absolútnom vyjadrení suma PM aj MM zostávajú za úrovňou týchto veličín vo väčšine krajín EÚ. V kontexte vývoja nezamestnanosti a priemernej mzdy v národnom hospodárstve jednou z rozhodujúcich priorít sociálneho dialógu na Slovensku sa stáva problematika chudobných pracujúcich. Vychádzajúc z definície Výboru pre sociálnu ochranu „chudobným pracujúcim“ je osoba, ktorá pracuje najmenej 7 mesiacov v priebehu roka a žije v domácnosti, ktorej celkové príjmy sú nižšie ako 60 % národného príjmového mediánu (aritmetický priemer dvoch stredných hodnôt štatistických súborov). Na základe vývoja podielu zamestnancov v jednotlivých príjmových pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy sa riziko chudoby, napriek práci, naďalej dotýka približne 550 tisíc osôb.

4. Globálna finančná a hospodárska kríza – námety a postup na riešenie jej dopadov v podmienkach Slovenska v kontexte plnenia Programových téz KOZ SR na roky 2008 – 2010.

Slovenská ekonomika v roku 2009 klesala vo všetkých variantoch. V roku 2010 sa v strednom a optimistickom variante predpokladá zmierňovanie negatívnych vplyvov

globálnej finančnej a hospodárskej krízy čo by sa malo prejavíť v miernom oživení ekonomiky. Pesimistický variant predpokladá pokles HDP aj v tomto roku, avšak miernejšie ako v roku 2009. Obdobie po roku 2010 (stredný a optimistický variant), respektíve roku 2011 (pesimistický variant) by malo byť poznačené postupným oživením ekonomických procesov.

Zmeny a charakteristiky možno stručne zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- pokles HDP a väčšina jeho zložiek v roku 2009 a nižší rast v nasledujúcich rokoch v dôsledku spomalenia rastu u našich najväčších obchodných partnerov, resp. len slabé oživenie,
- zahraničný obchod prispeje v rokoch 2009 a 2010 k rastu HDP výrazne negatívne, v ostatných rokoch zostáva príspevok zahraničného dopytu mierne kladný,
- v dôsledku prepadu HDP a relatívnej nepružnosti miezd smerom nadol prevýši rast priemernej mzdy dynamiku produktivity práce, avšak v nasledujúcich rokoch by mali mzdy a produktivita opäť rásť približne rovnakým tempom,
- vplyvom nepriaznivého vývoja dôjde k zhoršeniu vývoja bilancie bežného účtu v rokoch 2009 a 2010,
- narastie miera nezamestnanosti v rokoch 2009 a 2010 a jej postupná stagnácia v ďalších rokoch.

Na základe uvedených skutočností a v nadväznosti na Programové tézy KOZ SR je v najbližšom období potrebné sa zamerať na:

1. Akceptáciu primeranej štátnej zadĺženosti pri financovaní investičných programov do infraštruktúry, ktoré sú základom dlhodobého sociálno-ekonomického rozvoja:
 - udržateľná bytová výstavba zameraná na rozvoj sociálneho bývania a podpora výstavby nájomných bytov s cieľom posilnenia mobility pracovnej sily,
 - podpora „Memoranda o riešení ekonomického a sociálneho stavu v sektore železníc“;

- biovýrobky – orientácia vidieckeho obyvateľstva v smere zabezpečiť produkciu kvalitných biopotravin rastlinného a živočíšneho pôvodu, remeselných a iných výrobkov,
 - obnoviteľné zdroje energie – budovanie bioplynových staníc v spojení s pestovaním vhodných plodín – nosných substrátov na produkciu bioplynu – doplnkový substrát biologicky rozložiteľný odpad z domácností a verejnej zelene,
 - zvyšovanie podielu obyvateľov zásobovaných pitnou vodou a zvyšovanie podielu odvádzania a čistenia odpadových vôd – budovanie verejných vodovodov a verejných kanalizácií, hlavne pre malé obce, ktoré nie sú zahrnuté do plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií – prevažná časť prác je manuálneho charakteru bez mimoriadnych nárokov na pracovné zručnosti.
2. Podporu vývozu investičných celkov na celosvetové trhy, ktorých nositeľmi budú slovenské firmy.
 3. Prehodnotenie účinnosti nástrojov aktívnej politiky trhu práce s cieľom:
 - pripraviť návrh na „rekonštrukciu“ nástrojov APTP v línii – nové nastavenie odvodov na poistenie v nezamestnanosti – nové nastavenie finančných tokov na princípe *individuálny akčný plán – individuálny finančný koeficient*,
 - presadzovať programy dlhodobého investovania do vzdelania, získavania nových zručností a školení zamerané na zvyšovanie produktivity práce v kontinuite so skutočnými potrebami trhu práce.
 4. Zdynamicizovanie a rozvoj sociálnych služieb:
 - podporou komunitných programov zameraných na vyrovnávanie regionálnych rozdielov,
 - rozvojom sociálnej ekonomiky a sociálnej práce.

Zo situačnej správy KOZ SR. Redakčne krátené.
Spracoval: G. Dudinský

INFLÁCIA...

Tempo rastu spotrebiteľských cien na Slovensku sa v decembri zrýchlilo po prvý raz od septembra 2008. Medziročná miera inflácie v poslednom mesiaci uplynulého roka dosiahla 0,5 percenta, v novembri ceny stúpili o 0,4 percenta. Toľko štatistický úrad. **Priemerná medziročná inflácia za minulý rok sa dostala na historické minimum 1,6 percenta.**

Priemerný rast cien za rok 2009 bol o tri percentuálne body pomalší než predvlani. V tomto roku by sa podľa niektorých ana-

lytikov mala priemerná inflácia zrýchliť na dve percentá. Podľa jadrovej inflácie, ktorá nezahŕňa zmeny regulovaných cien a nepriamych daní, sa v decembri ceny medziročne znížili o 0,2 percenta po novembrovom poklese o pol percenta. Medzimesačne v dvanástom mesiaci minulého roka klesli o 0,1 percenta, v novembri naopak stúpili o 0,2 percenta. Za celý uplynulý rok dosiahla jadrová inflácia historicky najnižšiu hodnotu 0,5 percenta.

-red-

2010 Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu

RIZIKO CHUDOBY OHROZUJE ČORAZ VIAC ĽUDÍ. NA ZEMI HLADUJE TAKMER KAŽDÝ SIEDMY ČLOVEK. POČET ĽUDÍ TRPIACICH HLADOM PRESIAHOL MILIARDU.

Rizikom chudoby bolo vlani ohrozených 11 % obyvateľov Slovenska, čo je takmer 595 tisíc osôb. Medziročne sa tak podiel ľudí ohrozených chudobou nezmenil. Podľa Štatistického úradu SR hranica rizika chudoby v prípade jednočlennej domácnosti bola 268,64 eura (8 093 Sk) na mesiac, čo je oproti roku 2007 nárast o 23,27 eura (701 Sk).

NÁRODNÝ PROGRAM SLOVENSKEJ REPUBLIKY K EURÓPSKEMU ROKU BOJA PROTI CHUDOBE A SOCIÁLNEMU VYLÚČENIU

Národný program SR k Európskemu roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu (ďalej len „Národný program“) je strategickým dokumentom, ktorým SR vyjadruje svoj záväzok dosiahnuť „rozhodujúci vplyv na odstránenie chudoby“ v súlade s rozhodnutím (Rozhodnutie č. 1098/2008 EC Európskeho parlamentu a Rady z 22. októbra 2008 o Európskom roku boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu), ktorým bol rok 2010 vyhlásený za Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

Národný program je vypracovaný v súlade s hlavnými prioritami strategického rámcového dokumentu (Priority a usmernenia pre činnosti v rámci EÚ roka 2010) vypracovaného Európskou komisiou. Cieľom materiálu je :

- ✓ zabezpečiť zvýšenie verejného povedomia o situácii ľudí žijúcich v chudobe, najmä skupín alebo osôb sociálne vylúčených a ohrozených sociálnym vylúčením, čím sa podporia prístupy k sociálnym, hospodárskym a kultúrnym právam,
- ✓ vytvoriť priestor na zapojenie všetkých zainteresovaných subjektov, ktoré by mohli prispievať svojou aktívnou participáciou k lepšej implementácii politik sociálnej inklúzie.

Národný program sa predkladá v gescii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a na jeho vypracovaní sa podieľali zainteresované ústredné orgány štátnej správy, participovali tiež mimovládne organizácie a sociálni partneri, ktorí v rámci pripomienkového konania mali možnosť zúčastniť sa na jeho tvorbe.

Úlohy a národná stratégia boja proti chudobe

Chudoba a sociálne vylúčenia majú široké, zložené a mnohorozmerné podoby, ktoré predovšetkým súvisia s faktormi, ako sú príjem a životná úroveň, príležitosť na vzdelanie a dôstojnú prácu, sociálnu ochranu, bývanie, prístup k zdravotnej starostlivosti a pod. Politiky sociálneho začleňovania sa na Slovensku realizujú v kontexte Otvorenej metódy koordinácie („OMK“), ktorá bola vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmernenie politik členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a v oblasti sociálnej ochrany s cieľom naplniť jeden zo strategických lisabonských cieľov, a síce podstatne zredukovať chudobu do roku 2010. Vláda SR sa v programovom vyhlásení zaviazala vecne uplatňovať princíp sociálnych práv v rozsahu typickom pre sociálny štát a dôrazne bojovať proti chudobe, resp. znižovať mieru ohrozenia rizikom chudoby.

Na raste chudoby sa podieľajú nezamestnanosť a stúpajúce životné náklady. Najrizikovejšie skupiny ohrozené chudobou sú deti a mládež, starší ľudia, osoby so zdravotným postihnutím atď. Dôležitý je tiež fakt, že chudoba na Slovensku je determinovaná aj etnickými aspektmi a dotýka sa vo veľkej miere predovšetkým rómskeho obyvateľstva. Redukcia rizika chudoby je jedným zo základných princípov nastavenia legislatívnych opatrení a hľadania východísk pomoci najrizikovejším skupinám obyvateľstva.

Z harmonizovaného štatistického zisťovania vyplýva, že podiel ľudí pod hranicou chudoby z celkovej populácie Slovenska je 11 %. V najväčšom riziku chudoby sú neúplné rodiny s deťmi (26 %), rodiny s tri a viac deťmi (26 %) a deti a mládež (17 %). Pri chudobe je problematickým elementom jej reprodukcia z generácie na generáciu a životy detí sú veľmi významne ovplyvnené okolnosťami života rodičov, akými sú napr. ich vzdelanie a príjem. V prípade starších ľudí vo veku nad 65 rokov je miere rizika chudoby na úrovni 8 % a na základe administratívnych údajov je na Slovensku 376 620 osôb s ťažkým zdravotným postihnutím (1. 1. 2009). Udržateľné zníženie chudoby a odstránenie sociálneho vylúčenia SR zabezpečuje opatreniami, z ktorých sa za kľúčové považuje *zabezpečenie podpory z príjmu, podpory prístupu k zamestnaniu, vzdelávaniu a integrácii na trh práce, prístupu k verejným službám a rozvoj ľudského kapitálu*, a to tak samotných jedincov a skupín sociálne vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením, ako aj tvorcov politik a poskytovateľov služieb. Politiky aktívnej inklúzie môžu významne posilniť nielen presadzovanie sociálneho začleňovania najviac znevýhodnených osôb a ich integráciu na trhu práce, ale súčasne s tým môžu pomôcť znížiť aj rodové nerovnosti.

Základným cieľom sociálnej politiky Slovenskej republiky je utvárať pre obyvateľov taký legislatívny a inštitucionálny rámec a prijímať a realizovať také opatrenia, ktoré zabezpečia udržanie a rozvoj ľudských, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv a zdrojov smerujúcich k zabezpečeniu dôstojnej životnej úrovne každého človeka, podpore rodovej rovnosti, zabezpečeniu rovnosti príležitostí a eliminácii akýchkoľvek formy diskriminácie. Za hlavné pri-

oritné ciele na dosiahnutie predchádzaniu a odstraňovaniu chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku pre obdobie 2008 až 2010, ktoré nadväzuje na predchádzajúce obdobie 2006 – 2008, Slovenská republika naďalej považuje:

- zredukovať chudobu detí a riešiť medzigeneračnú reprodukciu chudoby preventívnymi opatreniami a podporou rodín s deťmi,
- zvýšiť začlenenie a bojovať proti diskriminácii zraniteľných skupín obyvateľstva podporou dostupnosti verejných služieb, rozvojom lokálnych riešení a zvyšovaním participácie vylúčených skupín na živote spoločnosti,
- zlepšiť prístup na trh práce a zvýšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a skupín obyvateľstva ohrozených sociálnym vylúčením.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že Slovenská republika posilnila a rozšírila opatrenia zamerané na plnenie vyššie uvedených prioritných cieľov aj vzhľadom na zmeny, ktoré nastali v dôsledku svetovej finančnej krízy a hospodárskej krízy. Kľúčovou úlohou naďalej zostáva zabezpečenie komplexného prístupu k tvorbe politik a opatrení sociálnej inklúzie, mainstreaming, t.j. prepojenie rôznych typov politik na úrovni národnej, regionálnej a lokálnej a zabezpečenie šírenia povedomia o problematike chudoby a sociálneho vylúčenia, pričom dôležitou súčasťou týchto aktivít je rozvoj spolupráce, tvorba partnerstiev medzi jednotlivými subjektami na horizontálnej a vertikálnej úrovni.

Tento Národný program podporuje koordinované plnenie uvedených opatrení v oblasti účinného boja proti chudobe na obdobie európskeho roka 2010 a predovšetkým zvyšovanie povedomia v predmetnej oblasti za aktívnej účasti všetkých zainteresovaných strán.

Národný program a komunikačná stratégia

Činnosti európskeho roka sú zamerané na naplnenie jeho cieľov a hlavných zásad, pričom zároveň odrážajú aj naplnenie hlavných prioritných cieľov SR zameraných na odstránenie chudoby a sociálneho vylúčenia. Hlavné ciele európskeho roka sú :

- *uznanie práv* – uznanie základného práva ľudí žijúcich v chudobe a čeliacich sociálnemu vylúčeniu na to, aby žili dôstojne a aktívne sa zapájali do života spoločnosti. Európsky rok zvýši verejné povedomie o situácii ľudí žijúcich v chudobe, najmä skupín alebo osôb v zraniteľnej situácii, a pomôže podporiť ich účinný prístup k sociálnym, hospodárskym a kultúrnym právam, ako aj k dostatočným zdrojom a kvalitným službám. Európsky rok tiež pomôže v boji proti stereotypom a poznačeniu;
- *zdieľaná zodpovednosť a účasť* – posilňovanie účasti verejnosti v súvislosti s politikami a opatreniami v oblasti sociálneho začleňovania a zdôrazňovania kolektívnej a individuálnej zodpovednosti v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, ako aj významu propagácie a podpory dobrovoľných činností. Európsky rok podporí zapojenie verejných a súkromných aktérov okrem iného aj prostredníctvom proaktívnych partnerstiev. Posilní povedomie a záväzok a vytvorí príležitosti, aby mohli prispievať všetci občania, najmä ľudia s priamou alebo nepriamou skúsenosťou s chudobou;
- *súdržnosť* – presadzovanie súdržnejšej spoločnosti prostredníctvom zvyšovania povedomia verejnosti o tom, aké výhody pre všetkých má spoločnosť, v ktorej sa odstráni chudoba, umožní sa spravodlivé rozdelenie a nikto nežíje na jej okraji. Európsky rok podporí spoločnosť, ktorá udržiava a rozvíja kvalitu života vrátane kvality zručnosti a zamestnania, sociálny blahobyt vrátane kvality zručnosti a zamestnania, sociálny blahobyt vrátane blahobytu detí a rovnaké príležitosti pre všetkých. Navyše zabezpečí trvalo udržateľný rozvoj a solidaritu medzi generáciami a v rámci generácií a koherentnosť politik s akciami Európskej únie na celom svete;
- *záväzok a konkrétne opatrenia* – opakované zdôrazňovanie silného politického záväzku Európskej únie a členských štátov rozhodujúcim spôsobom vplývať na odstraňovanie chudoby a sociálneho vylúčenia a presadzovanie tohto záväzku a opatrení na všetkých úrovniach riadenia. Európsky rok, ktorý stavia na úspechoch a potenciáli OMK v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začleňovania, posilní politický záväzok predchádzať chudobe a sociálnemu vylúčeniu a bojovať proti nim tým, že sústreďí politickú pozornosť a zmobilizuje všetky zainteresované strany a ešte viac podnieti činnosť členských štátov Európskej únie v tejto oblasti.

Prípravil: G. Dudinský (krátené)

HISTORICKÉ VÝROČIE U NAŠICH PRIATEĽOV

V posledných dňoch minulého roka sa v Prahe konal dvojdňový Snem Odborového zväzu STAVBA ČR. Naši českí odborárski partneri a priatelia si pred samotným pracovným programom pripomenuli úctyhodné 120. výročie existencie stavebárskych odborov a zväzového časopisu Stavebník.

Aj pre nás na Slovensku sú inšpiratívne slová, ktoré okrem iných na slávnostnej časti rokovania snemu predniesol predseda odborového zväzu Stanislav Antoniv: „Aj keď žijeme v nadmiere komunikačných zdrojov, plní zväzový časopis stále verne svoju nenahraditeľnú rolu nielen informátora, radcu a koordinátora ale aj dokumentátora, ktorý v každom budúcom čase bude súčasníkov verne a úplne informovať o dobe kedy časopis vyšiel.“

Odborári, ktorí pred 120 rokmi (29. novembra 1889) zakladali „Hnutie robotníkov stavebných“, považovali tento deň za historicky medzník vzniku novodobého odborového zväzu. Už vtedy, pred 120 rokmi dospeli k poznaniu, že odborový zväz začína fungovať až vtedy,

keď začne vychádzať jeho zväzový časopis ako zjednotiteľ, informátor a poradca. Stavebník v prvopočiatoch vychádzal iba vtedy, keď sa podarilo zabezpečiť peniaze potrebné na jeho vydávanie. Okrem toho boli niektoré čísla v Rakúsko-Uhorsku ihneď skonfiškované, takže opäť chýbali peniaze z jeho predaja.

Raritou na tú dobu (koniec 19. stor.) bolo, že aj keď sídlom monarchie a tiež centrály OS Stavebníkov bola Viedeň, začal Stavebník vychádzať najprv v českom jazyku a až o rok neskôr v jazyku nemeckom. Časopis vo svojej dobe zobrazoval zložitú politickú a ekonomickú situáciu v Čechách a národnostné problémy v dožívajúcej monarchii.

História je poučná aj v dnešnom krízovom období a preto ešte jedno pripomenutie zo slov S. Antoniva, ktoré publikoval súčasný Stavebník: „Nesmieme na túto históriu zabúdať, najmä v súčasnej etape svetovej finančnej a hospodárskej krízy, keď sa niektorí majitelia firiem a manažéri domnievajú, že si môžu dovoliť voči zamestnancom všetko, aj návrat do pracovno-právnych a sociálnych pomerov 19. storočia. Naš zväz, so svojim časopisom Stavebník, musí tzv. podnikateľom rázne pripomenúť, že sme občania 21. storočia, že naša krajina je členom EÚ. Základnou hodnotou je sociálny dialóg, ktorého cieľom je sociálny zmier – základ rozvoja spoločnosti.“

Nuž s tým nemožno nesúhlasiť, pretože hodnota týchto myšlienok má širšie dimenzie než iba priestor Česka. Naším českým kolegom a priateľom stavbárom k tomuto významnému historickému výročiu skromne blahozeláme, aj uverejnením tohto príspevku.

Zdroj: R. Unger, Stavebník
Preložil a spracoval: G. Dudinský

O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ

Systematické oslabovanie práv zamestnancov

Iba 60 percent Nemcov, ktorí vôbec majú pracovné miesto, kde robia prácu za ktorú sú platení, má zmluvu na plný úväzok. Toto oslabenie sociálnej situácie pracovníkov nie je odôvodnené iba finančnou a hospodárskou krízou, ale aj pokračujúcou flexibilizáciou pracovného pomeru, najmä zamestnaných žien...

Bola to vraj tradícia a situácia na nemeckom pracovnom trhu ešte koncom 20. storočia. Ľudia, ktorí mali prácu dostávali taký plat, že sa z neho aspoň dalo žiť. Od roku 2001 sa toho dosť zmenilo. Dnes má iba 60 % ľudí, ktorí odvádzajú prácu za plat, zmluvu na plný úväzok. U žien to platilo v roku 2008 iba pre 43,3 %.

Najmä v podnikoch služieb sú ľudia stále viac zamestnávaní iba na čiastočný úväzok. Vo firmách odvetvi priemyslu sa toto zatiaľ tak nešíri, tam sa však často používa taktika na krátenie práv zamestnancov. Často sa tam totiž na uvoľnených miestach zamestnávajú požičiatkari pracovníci a v poslednom čase aj zamestnanci z firiem, ktoré sú inými

časťami daného koncernu a ktoré vznikli iba preto, aby nemusela byť práca platená podľa tarifných noriem materskej firmy. V niektorých prípadoch boli dokonca doterajší zamestnanci koncernu manažmentom nútení, s použitím zastrašovanie o možnom prepustení prijať, že odídu z podniku v ktorom pracujú a prijímajú zamestnanie v tej časti koncernu, ktorá zamestnancov pôvodnému podniku požičiava. To má samozrejme za následok, že sa im znížili platy.

V tejto súvislosti sa javí ako pozitívne, že Nemecká spoločná ministerka práce a sociálnych vecí uvažuje o zmene zákona tak, aby pracovníci z „požičovní“ dostávali taký istý plat ako zamestnanci pôvodnej firmy. Tým by sa aspoň čiastočne zastavilo oslabovanie práv zamestnancov. Nedobrovoľne, iba na časť úväzok pracujúcim ženám by to však nepomohlo.

Podľa: U. Ladwig, www.blisty.cz 2010/1/13
spracoval G. Dudinský

O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ O ČOM PÍŠU V ZAHRANIČÍ

Spolupráca pokračuje – pracovné rokovanie štatutárnych zástupcov Integrovaného odborového zväzu a OS DOSIA

V súlade s Dohodou o spolupráci zo dňa 11. decembra 2002 sa uskutočnilo pracovné rokovanie štatutárnych zástupcov Integrovaného odborového zväzu (ďalej len „IOZ“) a Odborovým svazom dopravy, cestného hospodárstva a autoopravárstvi Čech a Moravy (ďalej len „OS DOSIA“) v Bratislave v dňoch 16. – 17. decembra 2009.

Za OS DOSIA sa rokovania zúčastnili Jan Rejský, predseda OS a Jan Čup, podpredseda OS a za IOZ Marta Brodzianska a Daniela Žuffová, podpredsedníčky OZ. Pracovné rokovanie začalo dňa 16. decembra 2009 v sídle IOZ. Obsahom pracovného rokovania bolo:

1. Zhodnotenie plnenia Dohody o spolupráci za rok 2009, kde obidve strany konštatovali, že Dohoda sa plní a jej obsah je východiskom pre spoluprácu v ďalšom období.
2. Situácia a úlohy, ktoré obidva odborové zväzy riešili v roku 2009. Podpredsedníčky IOZ konkrétne informovali o činnosti IOZ v prvom roku svojej existencie, začlenení IOZ do národných a medzinárodných odborových štruktúr, spolupráci so sociálnymi partnermi, činnosti IOZ v rámci odvetvových tripartít, kolektívnom vyjednávaní, činnosti IOZ smerom k základným organizáciám a členom IOZ. Obdobne o činnosti a úlohách OS DOSIA informovali predseda a podpredseda OS. Ďalej informovali o prehlbovaní servisnej činnosti OS smerom k členskej základni.
3. Spoločenská a politická situácia v Slovenskej republike a Českej republike.
4. Riešenie dopadov globálnej hospodárskej a finančnej krízy, s dôrazom na zamestnanosť, postavenie a právomoci odborov, členskú základňu. Podpredsedníčky IOZ svojich partnerov podrobne informovali, že najviac v pôsobnosti IOZ kríza postihla odvetvie textil, odev, koža, kde prišlo k ďalšiemu zatváraníu zamestnávateľských subjektov, resp. rušeniu ich častí a tým prišlo k prepúšťaniu zamestnancov a poklesu členskej základne IOZ. Ďalej v pôsobnosti IOZ kríza zasiahla odvetvie stavebníctva a automobilového priemyslu. Zástupcovia OS DOSIA konštatovali, že aj napriek kríze v pôsobnosti ich zväzu neprišlo k rozsiahlemu prepúšťaniu zamestnancov, čo je dané aj charakterom odvetví a tým ani poklesu členskej základne. Skôr dopady krízy prispeli k oživeniu záujmu mladých ľudí o členstvo v odboroch, kedy zistili, že len odbory sú im schopné pomôcť v otázkach pracovnoprávných vzťahov, prijímaní pracovnej, sociálnej a mzdovej legislatívy.
5. Zástupcovia obidvoch odborových zväzov sa konkrétne informovali o stave pracovnoprávných predpisov v SR a ČR a ich vplyve na zamestnancov a činnosť odborov. Podpredsedníčky IOZ oboznámili svojich partnerov o novej novele zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní, ktorá bola NR SR schválená 2. 12. 2009 a rieši hlavne extenziu kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa, čo požadovala KOZ SR a jej členské OZ.

16. 12. 2010 sa uskutočnilo aj pracovné stretnutie s prezidentom KOZ SR: po úvodnom privítaní prezident KOZ SR zástupcov obidvoch OZ oboznámil o úlohách a činnosti KOZ SR v súčasnom období, procese integrácie členských OZ, dopadoch krízy na zamestnancov a odbory, podiele KOZ SR na riešení dopadov krízy, legislatívnom procese, úlohe KOZ SR v národnom sociálnom dialógu, riešení otázky členskej základne.

Po informáciách prezidenta KOZ SR nasledovala diskusia, prítomní svojimi otázkami a informáciami doplnili vystúpenie prezidenta KOZ SR, informovali o činnosti, riešení úloh, o ktorých informoval prezident KOZ SR v pôsobnosti svojich zväzov.

Druhý deň pracovného rokovania 17. 12. 2009 začal prehliadkou historickej časti Bratislavy. Po prehliadke nasledovalo pracovné rokovanie na IOZ, stretnutím zamestnancov IOZ s predstaviteľmi OS DOSIA, boli prerokované úlohy na rok 2010 vyplývajúce z novej Dohody o spolupráci schválenej Snemom IOZ dňa 26.11.2009 a Snemom OS DOSIA dňa 15. 12. 2009. V súlade s Dohodou okrem ostatných úloh pracovné rokovanie na úrovni predstaviteľov OZ sa uskutoční v Českej republike.

Zástupcovia OS DOSIA informovali o priebehu rokovaní OS DOSIA v roku 2010, kde okrem pravidelných plánovaných akcií sú zvolané slávnostné rokovaní Snemu OS DOSIA pri príležitosti 20. výročia vzniku OZ, ktoré sa uskutoční 12. 02. 2010 a V. zjazd OS DOSIA, ktorý sa uskutoční 17. – 18. 09. 2010. Na tieto zasadnutia budú pozvaní štatutári IOZ.

Spracovala: Marta Brodzianska
podpredsedníčka IOZ

Blahoželáme

V januári 2010 oslávili narodeniny tieto členky a členovia Snemu IOZ

Andrea Vindišová, Dopravný podnik mesta Košice, a.s. Košice
Lýdia Švachová, Prefa, a.s. Sučany

Ing. Ladislav Šukola, Doprastav, a.s. GR Bratislava
Tibor Cabala, Správa ciest TSK, SaÚ Trenčín